

ชื่อผลงาน เครื่องมือเพิ่มความรู้อความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา ในจุดบริการแผนก
กุมารเวชกรรม โรงพยาบาลกระบี่ Tool for improvement of the understanding about
measuring liquid medicines at pediatrics department, Krabi Hospital

ชื่อเจ้าของผลงาน น.ส.นิตยา ขาวขำ เกษัชกรปฏิบัติการ
น.ส.เพ็ญภา เสาวภิชาติ เกษัชกรชำนาญการ
น.ส.สมฤดี ริมตุลิต เกษัชกรชำนาญการ

หน่วยงาน กลุ่มงานเภสัชกรรม

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรงพยาบาลกระบี่เป็นโรงพยาบาลระดับ 5 ขนาด 341 เตียง ห้องตรวจกุมารเวชกรรมมีผู้ป่วยประมาณ 40 – 60 คนต่อวัน งานบริการจ่ายยาผู้ป่วยนอกมีผู้ป่วยมารับยาเฉลี่ย 500 คนต่อวัน ภาพที่ผู้มารับบริการนั่งรอตรวจและรอรับยาที่จุดบริการต่างๆเป็นจำนวนมากเป็นภาพที่พบเห็นได้เป็นประจำ เนื่องด้วยความรบกวนจากเสียง สถานที่และระยะเวลาที่จำกัด แม้ว่าเภสัชกรจะอธิบายวิธีการใช้ยาหรือคำแนะนำผ่านหน้าช่องจ่ายยา ก็ยังมีโอกาสที่จะได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงอาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะทำให้ผู้ป่วยไม่ปลอดภัยต่อการใช้ยา การใช้ยาให้ถูกขนาดตามที่แพทย์หรือเภสัชกรแนะนำมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการรักษา โดยเฉพาะในเด็กซึ่งมีการใช้ยาปริมาณน้อยๆ มักเป็นยาน้ำที่ต้องใช้อุปกรณ์มาตรฐานในการตวงยาและต้องอ่านขนาดการใช้ยาที่ระบุบนฉลากให้ถี่ถ้วน เพราะจะทำให้ได้ปริมาณยาที่ไม่ถูกต้อง จากการให้บริการทางเภสัชกรรมมักพบปัญหาผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวอย่างถูกต้อง หากเกิด Administration error ที่ทำให้เด็กได้รับยาเกินขนาด อาจเกิดผลเสียร้ายแรงต่อสุขภาพ บางรายก็อาจถึงแก่ชีวิตได้

ดังนั้นเป็นหน้าที่ของเภสัชกรในการหาเครื่องมือที่จะมาช่วยลดโอกาสที่จะเกิด Administration error นี้ลง ผู้วิจัยจึงได้สร้างเครื่องมืออย่างง่าย เป็นการ์ดเพื่อช่วยเพิ่มความรู้อความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาไปข้างหน้าโดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินก่อนการให้การ์ด และหลังการให้การ์ด โดยไม่มีการอธิบายเพิ่มเติมใดๆ ณ จุดบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลกระบี่

ตัวอย่างการ์ด

ด้านหน้า

การใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยาเพื่อตวงยา

การเทียบปริมาตรยาน้ำ ระหว่าง ช้อนชา-ซีซีหรือมิลลิลิตร

1 ซีซี = 1 มิลลิลิตร

1/4 ช้อนชา = 1.25 ซีซี
ให้ตวงยาเพียงครึ่งหนึ่งของขีดกลาง

1/2 ช้อนชา = 2.5 ซีซี
ให้ตวงยาแค่ขีดกลางพอดี

3/4 ช้อนชา(ก่อนช้อนชา) = 3.75 ซีซี
ตวงยาเลยขีดกลางขึ้นมา จนเกือบเต็ม แต่ไม่เต็มช้อน

1 ช้อนชา = 5 ซีซี
ให้ตวงยาให้เต็มขอบบนช้อนพอดี

ด้านหลัง

การใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยาเพื่อตวงยา

1 ช้อนชา $\neq$ 1 ช้อนกาแฟ

1 ช้อนโต๊ะ (3 ช้อนชา) $\neq$ 1 ช้อนกินข้าว

ควรทำความสะอาดอุปกรณ์ตวงยาทั้งก่อนและหลังตวงยาทุกครั้ง !

1 ช้อนโต๊ะ = 15 ซีซี

ควรใช้กระบอกฉีดยาแต่ละชนิดแยกกัน !
หากมีกระบอกฉีดยาพลาสติกอันเดียว แต่ต้อง
ตวงยาหลายๆขวด ต้องล้างน้ำ ทำความสะอาด
แล้วเช็ดให้แห้งก่อนนำไปตวงยาขวดต่อไป
เพื่อป้องกัน การปนเปื้อน ซึ่งอาจจะทำให้ยา
เสื่อมสภาพได้

อ่าน ปริมาตรยาที่ขอบบนของก้านลูกสูบ

อ่านว่า 3 ซีซี = 3 มิลลิลิตร

กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรบุคคล โรงพยาบาลกระบี่
โทร. 075-626700 ต่อ 1043, 1057

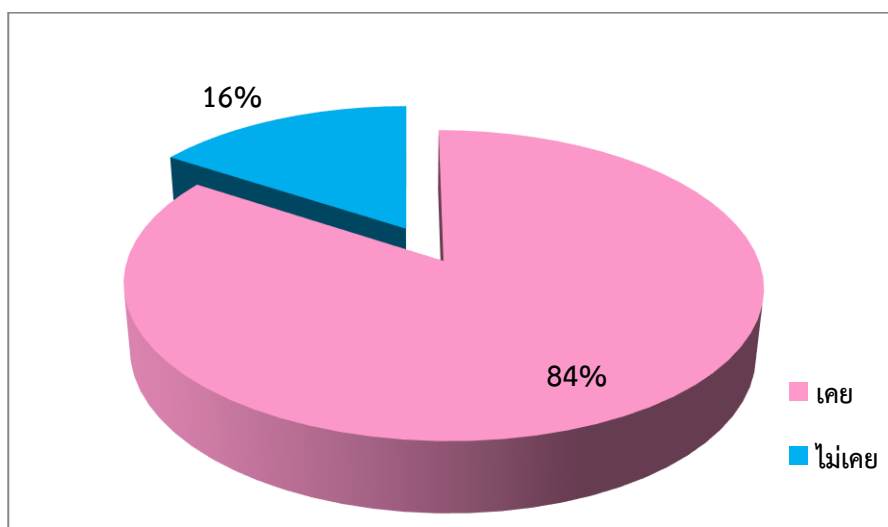
สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ประสบการณ์ในการให้ยา โดยใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 38 รายกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74 โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47 มีอายุอยู่ในช่วง 15 – 30 ปี และมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 24

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ในการให้ยา โดยใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการให้น้ำเด็กโดยใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา

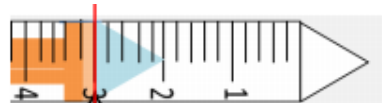

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา

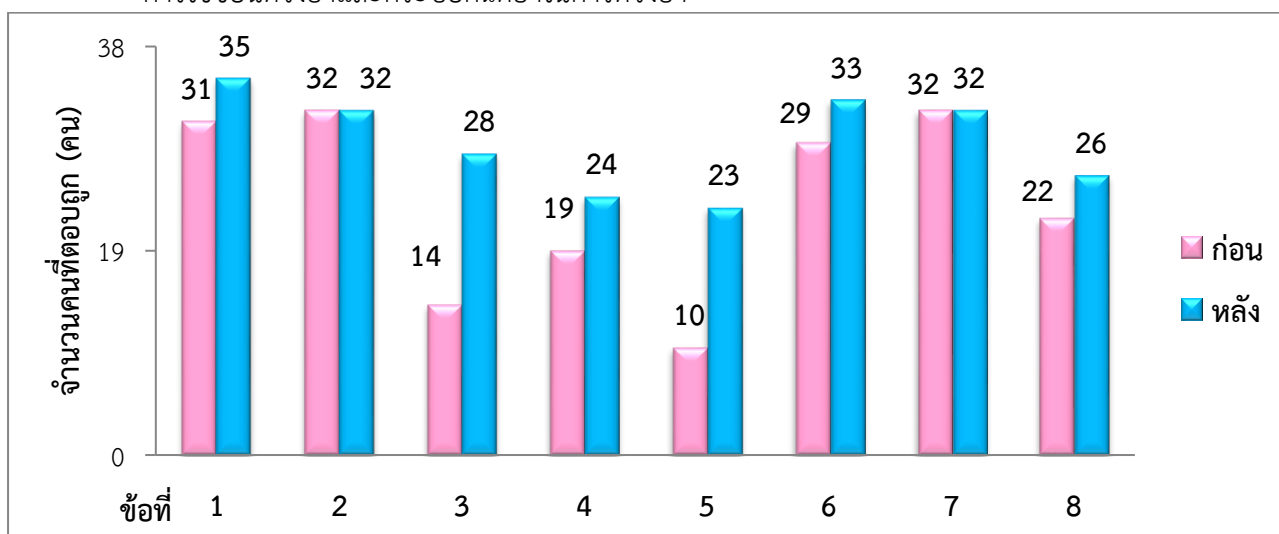
ข้อคำถาม	คำตอบ ของ คำถาม	จำนวนคนที่ตอบได้ถูกต้องในแต่ละข้อ			
		ก่อนการใช้การ์ด		หลังการใช้การ์ด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) 1 ซีซี เท่ากับ 1 มิลลิลิตร	ถูกต้อง	31	82	35	92
2) 1 ช้อนชาเท่ากับ 5 ซีซี หรือ 5 มิลลิลิตร ต้องตวงยาให้เต็มขอบด้านบนช้อนพอดี ดังรูป	ถูกต้อง	32	84	32	84
3) 1 ช้อนโต๊ะเท่ากับ 10 ซีซี หรือ 10 มิลลิลิตร ดังรูป	ไม่ ถูกต้อง	14	37	28	74

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา (ต่อ)

ข้อความถาม	คำตอบ ของ คำถาม	จำนวนคนที่ตอบได้ถูกต้องในแต่ละข้อ			
		ก่อนการใช้การ์ด		หลังการใช้การ์ด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4) หากแพทย์สั่งให้ท่านใช้ช้อนชาในการตวงยา ท่านสามารถใช้ช้อนกาแฟในการตวงยาได้	ไม่ถูกต้อง	19	50	24	63
5) หากแพทย์สั่งให้ท่านใช้ช้อนโต๊ะในการตวงยา ท่านสามารถใช้ช้อนกินข้าวในการตวงยาได้	ไม่ถูกต้อง	10	26	23	61
6) 3/4 ช้อนชาเท่ากับ 3.75 ซีซี ต้องตวงยาให้เลยขีดกลางช้อนขึ้นมาจนเกือบเต็ม แต่ไม่เต็มช้อนชา	ถูกต้อง	29	76	33	87
7) ถ้าต้องการดูดยา 3 ซีซี ต้องดึงกระบอกดูดยาเข้ามาถึงกึ่งกลางระหว่างเลข 2 กับเลข 4 ดังรูป	ถูกต้อง	32	84	32	84
8) หากมีกระบอกฉีดยาเพียงอันเดียว แต่ต้องดูดยาหลายๆขวดไม่จำเป็นต้องล้างหรือทำความสะอาดก่อนสามารถนำไปดูดยาขวดต่อไปได้เลย	ไม่ถูกต้อง	22	58	26	68

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนคนที่ตอบได้ถูกต้องในแต่ละข้อเปรียบเทียบก่อน - หลังการใช้การ์ดให้ความรู้เรื่องการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยาในการตวงยา

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 38 รายการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47 มีอายุอยู่ในช่วง 15 – 30 ปี ร้อยละ 84 มีประสบการณ์ให้ยารักษาเด็กโดยใช้ช้อนตวงยา และ/หรือกระบอกฉีดยามาก่อน โดยก่อนการให้การ์ด ร้อยละ 50 มีความสับสนระหว่างช้อนตวงยากับช้อนกาแฟ ร้อยละ 26 มีความสับสนระหว่างช้อนโต๊ะกับช้อนกินข้าว ร้อยละ 37 ไม่ทราบปริมาตรที่แท้จริงของช้อนโต๊ะ และ ร้อยละ 58 เข้าใจว่าสามารถใช้กระบอกฉีดยาเพียงอันเดียวดูดยาหลายๆ ชนิดโดยไม่จำเป็นต้องล้างก่อนนำไปดูดยาชนิดต่อไป หลังการให้การ์ดพบว่าความรู้ความเข้าใจทุกข้อเพิ่มขึ้น

นั่นแสดงว่าการ์ดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยาในกลุ่มตัวอย่างได้ แต่ยังไม่ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ทราบว่า การ์ดเพียงอย่างเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ได้ตระหนักว่าไม่ควรหยุดการดูแลผู้ป่วยไว้เพียงเท่านี้ นำไปสู่โอกาสพัฒนา ในการเพิ่มช่องทางที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ช้อนตวงยาและกระบอกฉีดยา รวมถึงความรู้เรื่องยาต้านอื่นๆ ที่มีประโยชน์ โดยช่องทางที่สามารถเพิ่มการรับรู้ ได้แก่ การเปิดคลิปผ่านโทรทัศน์หน้าช่องจ่ายยา ให้ผู้มารับบริการดูระหว่างรอรับยา การให้ความรู้โดยนักเรียนนักศึกษาที่มาฝึกปฏิบัติงานที่กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลกระบี่ หรืออาจจะพัฒนาเป็น QR code เพื่อให้ผู้มารับบริการสแกนเพื่อรับข้อมูลการใช้ยาเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้มารับบริการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่ความปลอดภัยซึ่งเป็นผลลัพธ์สำคัญในการดูแลผู้ป่วยด้านยาของเภสัชกร

เอกสารอ้างอิง

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กลุ่มงานเภสัชกรรม งานเภสัชสนเทศ. การตวงยาและการแบ่งเม็ดยา.

2013 [homepage on the Internet] คลังข้อมูลดิจิทัล สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี [cited 2017 Jan11]. Available from: <http://dlibrary.childrenhospital.go.th/handle/6623548333/376>